

La lluita contra la feminització de la pobresa i la precarietat a la ciutat de Barcelona

Mar Camarasa i Casals, Estel Crusellas i Sonia Ruiz
Dept. de Transversalitat de Gènere – CIRD. Ajt. de Barcelona

Paraules clau: precarietat, exclusió social, gènere

L'anàlisi de gènere de la pobresa assenyalava que, més enllà dels recursos materials disponibles, hi ha dimensions com la manca de temps, la sobrecàrrega de treballs o l'estat de salut que configuren com les dones pateixen la pobresa i la precarietat. Aquest article presenta, en primer lloc, el programa d'acció impulsat per l'Ajuntament de Barcelona per lluitar contra la pobresa i la precarietat a la ciutat des d'una perspectiva de gènere i en clau estructural: l'Estratègia contra la feminització de la pobresa i la precarietat 2016-2024. S'apunten els seus eixos d'intervenció i es destaquen algunes de les actuacions desenvolupades durant els primers mesos de la seva implementació, així com les accions prioritàries per 2017. A continuació, l'article descriu les estratègies que s'han començat a treballar per tal de territorialitzar l'Estratègia als diferents barris de la ciutat; una territorialització que és essencial i que cal seguir impulsant amb la implicació de districtes, de diferents departaments i organismes municipals i del teixit associatiu de la ciutat.

Introducció

El 28,4% de les dones i el 27% dels homes de Barcelona es troben en risc o en situació d'exclusió social¹. Metodologies alternatives de mesura de la pobresa, però, assenyalen que, si es tinguessin en compte els ingressos individuals enlloc de la renda conjunta de la llar, la taxa de pobresa per les dones es duplicaria, esdevenint el doble

1. Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.



de la dels homes². A partir d'aquestes dades, l'anàlisi de gènere de la pobresa assenyala que, més enllà dels recursos materials disponibles, hi ha dimensions com la manca de temps, la sobrecàrrega de treballs o l'estat de salut que configuren com les dones pateixen la pobresa i la precarietat. Així, les vides que s'han de sostenir en situació de pobresa, els factors que duen les persones a aquestes situacions i la incidència de les polítiques perquè puguin sortir-se'n, són diferents entre homes i dones.

En els darrers temps, els moviments socials —inclòs el feminista— han conceptualitzat com a precarietat noves situacions que no s'expressen només a partir de la pobresa econòmica. Tot i que la precarietat està estretament lligada a les condicions laborals i a la seva degradació, avui en dia engloba altres aspectes de la vida de les persones que no estan només vinculats amb el mercat de treball formal. Així, té en compte tots els treballs, remunerats o no, la carència de temps o la impossibilitat de dur a terme una vida plena degut a la falta d'oportunitats o a les discriminacions diverses.

D'aquesta manera, cal que les polítiques de lluita contra la pobresa i la precarietat tinguin en compte totes aquestes variables i ofereixin respostes específiques. Sota aquesta premissa, l'Ajuntament de Barcelona ha apostat per impulsar un programa d'acció específic des de la perspectiva de gènere i en clau estructural: l'Estratègia contra la feminització de la pobresa i la precarietat 2016-2024 (EFPP, en endavant).

Aquesta estratègia s'emmarca dins de la mesura de govern *Accions urgents de la lluita contra la pobresa: per una*

*Barcelona més justa i equitativa*³ i el seu objectiu principal és establir un full de ruta clar i compartit pel conjunt de l'Ajuntament que, més enllà d'actuacions urgents, assistencials i de caràcter puntual, ens permeti avançar cap a una equitat real i efectiva entre dones i homes i remoure els obstacles que aprofundeixen en la feminització de la pobresa i de la precarietat.

Aquest article, després d'una breu presentació dels eixos d'intervenció de l'EFPP, destaca algunes de les actuacions desenvolupades durant els primers mesos de la seva implementació, així com les actuacions prioritàries per 2017. A continuació, s'apunten les estratègies que s'han començat a treballar per tal de territorialitzar l'EFPP als diferents barris de la ciutat; una territorialització que és essencial i que cal seguir impulsant durant la vigència de l'EFPP. Finalment, es plantegen algunes conclusions.

Eixos d'intervenció de l'EFPP

El procés de treball per a fer la diagnosi i dissenyar l'EFPP va promoure i comptar amb la participació de persones expertes, entitats, sindicats, persones responsables de diferents organismes municipals i dones en situació de pobresa i precarietat. A través de la realització de grups de treball amb tots els actors implicats i de la recollida de les

2. Així ho constata l'anàlisi feta per Francesc Valls Fonayet (2016), de la Càtedra d'Inclusió Social de la URV, per al conjunt de Catalunya; amb l'aplicació d'aquesta metodologia alternativa fonamentada en la mesura de la pobresa sota el supòsit d'autonomia dels individus, l'any 2015, quasi la meitat de les dones de Catalunya (un 49,3%) es trobarien en risc de pobresa amb els seus ingressos individuals i vivint en solitari, vers el 24,2% dels homes. Amb aquesta metodologia, la proporció de dones en risc de pobresa es dobla, mentre que la dels homes es redueix.

3. Presentada al Ple de l'Ajuntament el 23 de juliol de 2015.

veus i les experiències de les dones mitjançant entrevistes i grups de discussió, es van definir els eixos d'intervenció, els objectius i les actuacions de l'EFPP.

L'EFPP s'estructura en 3 eixos d'intervenció, fixats a partir dels factors identificats com a claus en l'arribada, la vivència però també en la sortida de les situacions de pobresa i precarietat. Per començar, s'han definit 71 actuacions.

El primer eix de l'EFPP és el de dades i sistemes d'informació, ja que una correcta intervenció sobre els elements que incideixen en la feminització de la pobresa requereix d'un coneixement exhaustiu del fenomen, amb l'existència de dades que el quantifiquin i visibilitzin; dades que, actualment, són molt escasses. Així, aquest eix té com a objectiu dotar l'Ajuntament d'un sistema de dades i d'informació que permeti, des d'una perspectiva de gènere, conèixer el fenomen de la feminització de la pobresa de forma integral i exhaustiva. Dins d'aquest eix, es preveuen actuacions com la desagregació de les dades per sexe en totes les enquestes, investigacions i recopilacions de dades dutes a terme per l'Ajuntament, i la generació d'un indicador local de pobresa que sigui multidimensional i permeti integrar la perspectiva de gènere.

El segon eix és el de l'economia per a la vida, que és aquella que s'orienta cap a unes condicions de vida adequades per a totes les persones, reconeixent i valorant tots els treballs imprescindibles per a la subsistència, la reproducció i el benestar de la població. Així, aquest eix engloba actuacions en el mercat de treball i en l'àmbit del treball domèstic i de cures i afectes.

En relació al mercat de treball, l'EFPP parteix del reconeixement de la desigualtat en què es troben les dones a l'hora d'accedir-hi i participar-hi i les conseqüències que això té a nivell d'ingressos al llarg de la vida. Així, la mitjana d'ingressos de les dones per rendes del treball és un 18% menor que la dels homes⁴. També presenten una taxa d'atur superior (14,7% atur femení front al 13,4% d'atur masculí⁵) i suposen el 56%⁶ del total de persones aturades des de fa més d'un any a Barcelona. A més, les dones són també majoria entre les persones que treballen amb contracte temporal, a jornada parcial i sense contracte⁷. I és que, de fet, tenir una ocupació en el mercat actual degradat no és garantia de no trobar-se en situació d'exclusió; el risc de pobresa entre les dones ocupades i les formades augmenta any rere any, situant-se en el 14% front al 11,6% masculí⁸. Així, l'accés al mercat de treball és part de la solució per fer front als elements de la feminització de la pobresa però, alhora, requereix d'una reformulació perquè pugui ser una solució efectiva i no perpetui la precarietat. Per a les dones, les ocupacions seran part de la solució quan aquestes siguin dignes, es trobin en un mercat laboral sense discriminacions de gènere i en un marc on es tinguin en compte la resta de factors que precaritzen la seva vida.

4. Ajuntament de Barcelona, Estratègia contra la Feminització de la pobresa i de la precarietat a Barcelona (2016-2020), Regidoria de Feminismes i LGTBI, Departament de Transversalitat de Gènere - CIRD (2016).

5. Informe Dones i Treball, CESB, 2016, amb dades de 2015.

6. Informe sobre l'atur a Barcelona, CESB, 2015, amb dades de 2014.

7. Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.

8. Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.

Per aquest motiu, en aquest eix, l'EFPP es planteja el desenvolupament d'estratègies per combatre les desigualtats de gènere estructurals que es donen al mercat de treball i que generen una major vulnerabilitat de les dones davant la pobresa, a través d'actuacions com l'establiment de clàusules de gènere en la contractació pública o l'impuls d'un segell de qualitat de l'Ajuntament de Barcelona amb perspectiva de gènere, per al reconeixement d'empreses que ofereixen ocupacions dignes, igualitàries i amb veritables mesures de coresponsabilitat. Altres objectius d'aquest eix són la promoció de la qualificació i l'acreditació professional, la inserció i la permanència en el mercat de treball per a dones en situació de vulnerabilitat, el foment de la dignificació dels sectors més feminitzats (com la neteja, el comerç, l'atenció a persones i el turisme) i, alhora, la lluita contra la segregació ocupacional.

En l'àmbit del treball domèstic i el treball de cures i afectes, l'EFPP té en compte la distribució desigual entre homes i dones a l'hora d'assumir aquests treballs, i es plantegen objectius centrats en l'impuls de la coresponsabilitat per part del conjunt d'actors implicats (tant les persones que integren les llars, com la comunitat, el sector privat i l'Administració pública) i la reordenació dels temps en el context municipal per tal de trencar la centralitat del temps de treball productiu i que els temps de cura, social i personal passin a situar-se al centre de les prioritats polítiques. En aquest sentit, es preveu l'ampliació de serveis de cura proveïts per l'Administració pública, el reforç de projectes dedicats a fomentar la coresponsabilitat masculina o la implantació i sincronització d'horaris amplis dels serveis públics.

Per últim, el tercer eix és el de la ciutat de drets, entesa com aquella que garanteix el gaudi dels drets humans, pensats i viscuts també des de la perspectiva de gènere. En aquest eix, l'EFPP es centra en els àmbits d'actuació considerats prioritaris per a un treball estructural de lluita contra la feminització de la pobresa i la precarietat: l'habitatge, la salut, les condicions socials bàsiques, l'empoderament i la participació sociopolítica de les dones.

La diagnosi de gènere de la pobresa femenina a la ciutat realitzada durant l'elaboració de l'EFPP va posar de manifest que les vides precàries estan marcades per no tenir accés a un habitatge digne o haver de fer malabarismes amb els consums energètics. I és que, de fet, quan es renuncia a la llar, abans s'han hagut d'afrontar altres situacions de pobresa, com ara l'energètica, l'alimentària o la precarització de les condicions de cohabitació. L'any 2015, el 61% d'habitatges assignats per emergència social es van destinar a dones⁹. En aquest marc, en l'esfera de l'habitatge es planteja la necessitat d'ampliar l'oferta d'habitatge assequible; de garantir l'accés prioritari de les dones en situació de pobresa o vulnerabilitat a aquesta oferta, i d'assegurar que les llars compleixin unes condicions de salubritat i confort adequades, tot combatent la pobresa energètica i millorant l'habitabilitat.

En l'àmbit de la salut, l'EFPP té en compte que la salut, les cures als altres i a una mateixa, el temps i la conciliació són factors que afecten de forma directa la qualitat de vida de les persones i que, en cas de mancança, són generadors

9. Registre de Sol·licitants d'Habitatge amb Protecció Oficial de Barcelona (2015).

de pobresa i precarietat. Al seu torn, la sobrecàrrega de treballs de les dones, les situacions de desocupació o precarietat laboral, l'angoixa per no arribar a final de mes i davant la pèrdua de l'habitatge, tenen severos impactes sobre la seva salut. Així, tot i que les dones tenen una esperança de vida superior als homes, un 26% considera que el seu estat de salut és regular o dolent, enfront al 16% dels homes¹⁰ i això moltes vegades està vinculat al seu excés de treball (al mercat laboral, el treball domèstic i de cures). En aquest àmbit, l'EFPP persegueix la lluita contra la malnutrició derivada de les situacions de pobresa; la garantia d'accés universal a la salut, amb un èmfasi especial en els drets sexuals i reproductius de les dones, i la millora de la seva qualitat de vida mitjançant la pràctica de l'esport.

Finalment, en relació a les condicions socials bàsiques, l'empoderament i la participació sociopolítica, l'EFPP parteix de la base que, en moltes ocasions, la precarietat en la vida de les dones s'expressa en situacions d'estrès, de submissió, en una reducció de la capacitat de participació i, fins i tot, en un procés de desempoderament. D'aquesta manera, l'EFPP planteja propiciar contextos econòmics i socials que garanteixin vides plenes, revisant el model de serveis socials i impulsant projectes i programes dirigits a oferir i facilitar eines a les dones per la seva autoorganització, a través de la dotació d'un suport econòmic d'inclusió a les llars més vulnerables, el foment de les xarxes de dones a través del treball comunitari i la inclusió de la perspectiva de gènere als serveis socials, entre d'altres.

Actuacions destacades de 2016 i propostes d'acció prioritàries per aquest 2017

La posada en marxa d'una actuació pública com l'EFPP, tan necessària com ambiciosa, no és una tasca senzilla. Durant els seus primers 9 mesos de vida, s'han iniciat diverses actuacions previstes, algunes de les quals ja s'han assolit. La majoria, però, estan en procés d'execució i tindran continuïtat, almenys durant el 2017. Així es va fer palès a la primera reunió de treball del Grup Tècnic de l'EFPP, que es va celebrar a finals de novembre de l'any passat amb els diversos departaments i organismes municipals implicats en la seva implementació, per tal de fer seguiment de l'estat de les actuacions previstes per 2016. A continuació en destacarem algunes que són d'especial interès.

Eix 1: Dades i sistemes d'informació

- *Actuació 2. Generació d'un indicador local de pobresa que sigui multidimensional i permeti integrar la perspectiva de gènere.* Des del Departament de Recerca i Coneixement de l'Àrea de Drets Socials s'ha elaborat un Índex sintètic de desigualtat i vulnerabilitat social disponible per als 73 barris de la ciutat. Malauradament, però, després d'analitzar-lo es va descartar el seu ús com a indicador local de pobresa amb perspectiva de gènere en no poder desagregar per sexe la renda familiar disponible, que és un dels tres indicadors que el componen. Així doncs, es va seguir treballant per trobar alternatives. Des d'aquest mateix departament es va fer un treball exhaustiu d'anàlisi de l'Índex d'Igualtat de Gènere de la Unió Europea i de les possibilitats d'adaptar-lo per tenir-ne un a escala local. Si bé dins les dimensions que constitueixen aquest segon Índex, hi ha indicadors rellevants per la pobresa femenina (per exemple, indicadors d'ocupació, temps o

10. Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.

salut), s'orienta a determinar el nivell d'igualtat i no de pobresa, que és el que es vol arribar a conèixer en el marc del desplegament de l'EFPP. Per tant, i sobre la base de tota aquesta feina prèvia i d'altres propostes que existeixen, s'ha decidit treballar internament per tal de construir *ad hoc* un sistema d'indicadors de pobresa i precarietat que inclogui la perspectiva de gènere. Aquestes actuacions es fan en coordinació amb drets socials i les iniciatives entorn a la lluita contra les desigualtats i la inclusió a la ciutat.

- *Actuació 4. Difusió de l'informe anual amb dades de gènere i mercat laboral del CESB (Consell Econòmic i Social de Barcelona).* Aquest informe s'ha de revisar per tal de garantir la inclusió de nous indicadors. Inclourà recomanacions per lluitar contra la precarietat, la bretxa salarial, i oferirà un recull de bones pràctiques. Durant l'any 2016, s'ha iniciat una col·laboració entre el CESB i el QUIT-UAB, per tal d'obtenir noves perspectives, indicadors i recomanacions de millora de l'anàlisi i de la situació de les dones en els diferents treballs, remunerats i no remunerats a la ciutat de Barcelona. L'estudi estarà finalitzat abans de l'estiu de 2017 i aportarà directrius metodològiques i recomanacions de contingut amb la finalitat d'orientar els futurs informes de Dones i Treball que elabora anualment el CESB.

Eix 2: Economia per la vida i organització del temps

Actuació 12. Establiment de clàusules d'equitat de gènere en tota la contractació pública de l'Ajuntament. El passat mes d'octubre es va presentar la Guia de contractació pública social, que incorpora com a condicions d'execució contractual la inclusió d'una bateria de clàusules d'equitat de gènere i que, en alguns casos, preveu sancions econòmiques en cas d'incompliment. Aquestes clàusules

inclouen aspectes com la necessitat de comptar amb un Pla d'Igualtat o de mesures d'igualtat a l'empresa, la paritat de gènere als perfils i categories professionals del servei, l'ús de la comunicació inclusiva i mesures contra l'assetjament sexual i per raó de sexe. La publicació de la guia és el primer pas per a donar compliment a l'actuació. En els propers mesos caldrà treballar per a fer el seguiment del compliment i aplicació de les clàusules i el seu impacte en la pobresa i la precarietat de les dones de la ciutat, també tenint en compte el recentment publicat Decret de Contractació Pública Sostenible del 24 d'abril de 2017.

- *Actuació 22. Ampliació dels serveis del SAD, teleassistència, escoles bressol i àpats socials amb una prioritització per barris.* Durant el 2016 es van ampliar serveis claus de l'Àrea de Drets Socials com el SAD, a partir de la millora de les condicions laborals de les treballadores familiars, l'augment del pressupost i de les hores d'atenció. Els Àpats a domicili i els Àpats en companyia també van créixer en volum de places ofertes. Respecte al servei de teleassistència, el 2016 hi va haver una ampliació automàtica del servei. En la seva prestació es segueix la proporcionalitat tenint en compte, a cada territori (districte), el volum de gent gran i el grau d'envelliment. Així, el creixement és lineal correlacionat amb l'augment progressiu del nombre de persones grans a cada territori. Per últim, pel que fa a les escoles bressol, durant el 2016 es va realitzar la internalització de tres escoles bressol municipals.

Eix 3: Ciutat de drets

Per aquest 2017, i donada la importància d'una participació de qualitat al mercat de treball com a via per poder sortir de

situacions de pobresa i precarietat, es destinaran especials esforços a dur a terme actuacions en aquest àmbit, dins de l'Eix Economia per la vida i organització del temps de l'EFPP. Així, es proposarà a la Taula contra la feminització de la pobresa, que es reunirà aquesta primavera, que es prioritzin les actuacions següents:

- *Actuació 45. Reforç de les actuacions de formació i sensibilització per a la prevenció d'embarassos no desitjats, amb especial èmfasi entre adolescents (programa SIRIAN).* En el context del programa de Salut als barris s'han augmentat els recursos del programa SIRIAN que durant el 2017 s'impulsarà especialment en barris amb més vulnerabilitat i pobresa, ja que s'ha constatat que incideix efectivament en la disminució del nombre d'embarassos no desitjats. A més, en el marc de l'Estratègia de salut sexual i reproductiva s'ha llençat una campanya sobre el dret a l'avortament.

- *Actuació 47. Dotació d'un suport econòmic d'inclusió per a les llars i les persones amb dificultat per cobrir qualsevol necessitat bàsica, tot iniciant aquesta dotació per a les dones grans amb pensions no contributives, pensions per invalidesa i dones monoparentals.* Durant el 2016 es van aprovar i executar els ajuts especials d'emergència social, en forma de targetes: d'una banda, les targetes del Fons 0-16 que estan destinades a cobrir necessitats bàsiques de roba, alimentació i material escolar de criatures i adolescents fins a 16 anys. D'altra banda, les targetes adreçades a famílies monoparentals, que estan enfocades a cobrir despeses d'alimentació, roba i necessitats bàsiques. I per últim, les targetes per dones que cobren prestacions no contributives, que cobreixen tot tipus de despeses.

En primer lloc, l'actuació número 5, que preveu el desenvolupament d'un programa integral de formació, acreditació i inserció de qualitat i estable per a dones en situació de vulnerabilitat. Aquest ha d'oferir un servei d'acompanyament continuat per usuària amb una durada mínima de dos anys.

I en segon terme, l'actuació número 6, que planteja la incorporació de la perspectiva de gènere al programa LABORA, que és un programa pel foment de l'ocupació de les persones amb dificultats d'accés al mercat de treball. El programa impulsa i gestiona un mercat laboral reservat a persones vinculades a algun dels programes i serveis de l'Àrea de Drets Socials. Està liderat per l'Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona amb la col·laboració de les entitats socials, representades per ECAS (Entitats Catalanes d'Acció Social), FEICAT (Empreses d'Inserció de Catalunya), i Creu Roja, i del teixit empresarial de la ciutat. Per tal d'incorporar la perspectiva de gènere es treballarà per obtenir més dades segregades per sexe (per exemple, insercions per ocupació i per sexe, insercions per sector i per sexe, o durada i tipologia del contracte per sexe), i poder, així, fer una diagnosi de l'ocupació de les dones del LABORA i plantejar propostes de canvi.

Territorialització de l'EFPP

Mesos després de la posada en marxa de l'EFPP per tota la ciutat, aquest 2017 estem iniciant l'aterrament d'aquesta als diferents barris de Barcelona, sobretot a aquells que presenten majors índexs de pobresa i exclusió social. Per a aquesta territorialització s'estan dissenyant i portant a terme tres processos de treball complementaris.

D'una banda, un treball conjunt amb el Pla de Barris de l'Ajuntament de Barcelona, per tal que la concreció de l'EFPP a cada territori es faci de la mà de les entitats i dones dels barris en el marc dels processos estratègics que implica aquesta iniciativa.

D'altra banda, a través del treball directe amb diversos districtes de la ciutat mitjançant els Consells de Dones o de Feminismes i LGTBI, i de les tècniques de feminisme de districte. I, per últim, a través del treball amb les noves referents de transversalitat de gènere a 5 districtes de la ciutat.

Pla de Barris

Pel que fa a l'enllaç de l'EFPP amb els Plans de Barris, l'objectiu és aconseguir que les actuacions previstes a l'EFPP es concretin al territori; és a dir, que a partir del diagnòstic de la realitat de cada barri, les actuacions definides de forma genèrica a l'EFPP s'adaptin a les necessitats i idiosincràsia de cada territori i de les persones que hi viuen. Per dur-ho a terme, la Secretaria Tècnica de l'EFPP ofereix suport als Plans de Barris a través de diversos mecanismes: la participació en grups de treball durant la fase d'elaboració de disseny del projecte del Pla de Barris, la revisió de documents (diagnòstic, propostes dels grups de treball, documents preliminars dels propis Plans de Barri, etc.), o l'acompanyament en el contrast del document del Pla de Barris amb l'EFPP.

Així, per exemple, aquest 2017 s'ha treballat especialment amb el Pla de Barris de La Marina de Port i del Prat Vermell. Des de la Secretaria Tècnica de l'EFPP es va participar en el grup de treball de desenvolupament

econòmic, ja que una de les propostes que s'inclouen dins d'aquest àmbit és la de Mesures contra la feminització de la pobresa. També s'han revisat documents en diversos moments del procés d'elaboració del Pla de Barris, no només per vetllar per la incorporació de mesures contra la feminització de la pobresa, sinó també per incloure la perspectiva de gènere en actuacions més generalistes (com per exemple, les orientades a un oci saludable, a promoure la salut entre joves i adolescents o bé al foment de l'economia social i solidària). Així, s'ha previst assessorar específicament les empreses dels polígons del barri en temes d'igualtat de gènere i de foment de la qualitat de l'ocupació femenina, i desenvolupar un programa a mida de pre-emprenedoria, adreçat a veïnes interessades a crear una iniciativa socioempresarial de forma col·lectiva amb altres dones.

Districtes i Consells

La segona línia de treball per territorialitzar l'EFPP és, tal i com apuntàvem, treballar conjuntament amb els districtes de la ciutat. Un dels mecanismes per fer-ho és implicar els seus Consells de Dones o Consells de Feminismes i LGTBI en la identificació de necessitats i en la concreció de mesures de l'EFPP que tinguin sentit per combatre la feminització de la pobresa i la precarietat al territori. Des del llançament de l'EFPP l'estiu passat, la Secretaria Tècnica ha participat a Consells de Dones dels districtes de Gràcia, Nou Barris i Sants-Montjuïc, per tal de donar-la a conèixer i recollir propostes des dels propis territoris. Algunes de les aportacions que es van recollir van ser l'interès, des de Nou Barris, per les actuacions de cooperativització de les treballadores de les llars. A Gràcia, les dones del Consell van manifestar la importància de

que es tinguin en compte les necessitats específiques d'habitatges de les dones en situació de pobresa que, a més, tenen alguna diversitat funcional.

D'altra banda, al districte de Sants-Montjuic, des del Consell de Feminismes i LGTBI s'ha creat un grup de treball de feminització de la pobresa que ha analitzat les necessitats del territori i plantejat recomanacions sobre quines actuacions de l'EFPP es podrien concretar en el seu districte.

La secretaria del Consell de Dones de Barcelona va convocar a la Secretaria Tècnica de l'EFPP per començar a definir estratègies de territorialització de les polítiques en el seu grup de treball de Territori. En aquesta reunió hi van assistir Consellers/es, tècniques i representants dels Consells de diversos districtes. Es va començar a reflexionar sobre les actuacions existents de l'EFPP que es podrien potenciar als diversos districtes, així com aquelles necessitats que no quedaven cobertes amb les actuacions previstes de l'EFPP. Des dels districtes es va mostrar el compromís de seguir-hi pensant per tal de poder avançar en la concreció territorial.

En qualsevol cas, en el treball de territorialització de l'EFPP a districtes, és important comptar amb les diagnòstics que puguin realitzar les tècniques de Feminismes i LGTBI i el treball amb entitats de dones dels barris.

Referents de transversalitat en els districtes

Durant el proper any, la tasca de territorialització de l'EFPP serà reforçada pel treball de les noves referents de transversalitat de gènere que s'incorporaran aquesta

primavera a 5 districtes de la ciutat (Horta-Guinardó, Sant Martí, Ciutat Vella, Sants-Montjuic i Nou Barris).

La seva funció serà la de promoure i fer efectiu el desplegament de la transversalitat de gènere als districtes, a través, entre d'altres, de l'aplicació del Pla per la Justícia de Gènere (2016-2020) i del desplegament de l'EFPP. Així, donaran suport al desenvolupament d'actuacions de l'EFPP que siguin pertinents pel districte, d'acord amb la seva realitat i les seves necessitats.

A partir d'aquestes línies de treball i de les sinergies creades amb el personal de districtes i de Pla de Barris, així com amb el teixit associatiu i les dones dels diversos barris de la ciutat, esperem poder seguir treballant per reduir la feminització de la pobresa i la precarietat al conjunt de la ciutat de Barcelona.

Conclusions

Una actuació pública de l'abast i l'ambició de l'EFPP és, en si mateixa, un gran repte, ja que la seva finalitat és esdevenir un motor de canvi estructural capaç, més enllà de donar resposta a les necessitats particulars, d'incidir en les condicions que situen i mantenen a les dones en la pobresa i la precarietat. Durant els primers mesos de la seva implementació s'ha avançat en diverses de les actuacions plantejades però manca encara molta feina per fer fins al 2024.

El plantejament actual és el de seguir impulsant les actuacions inicialment definides i donar especial empenya a aquelles que estan vinculades al mercat de treball, en tant que aquesta és una via clau per poder sortir de les situacions de pobresa i precarietat.

Enguany també estem prioritant la territorialització de l'EFPP als barris amb majors índexs de pobresa i precarietat. A través del treball conjunt amb Pla de Barris, de la col·laboració directa amb diferents districtes de la ciutat i del suport de les noves referents de transversalitat de gènere a 5 districtes, es tindran en compte les necessitats específiques dels diferents territoris i, en el marc de l'EFPP, es concretaran les actuacions més pertinents per a fer-hi front.

A partir de la implicació i empenta dels diferents departaments i organismes municipals rellevants en la lluita contra la pobresa i la precarietat, dels districtes i del teixit associatiu de la ciutat, confiem poder seguir treballant per aconseguir la finalitat de l'EFPP.

Bibliografia

Ajuntament de Barcelona, Estratègia contra la Feminització de la Pobresa i de la precarietat a Barcelona (2016-2020), Regidoria de Feminismes i LGTBI, Departament de Transversalitat de Gènere - CIRD (2016), <http://www.bcn.cat/dones> – Plans, programes i mesures de govern

Cruells, M. I Ruiz, S. (2016) “L’estratègia contra la Feminització de la Pobresa i de la precarietat de l’Ajuntament de Barcelona” a De la Fuente, M. (coord), Exclusió social i gènere a l’àmbit local, Institut de Ciències Polítiques i Socials, <http://www.icps.cat/archivos/CiPdigital/cip-g34delafuente.pdf>

Valls Fonayet, F. (2016) “Cartografia de la feminització de la pobresa a Catalunya” a De la Fuente, M. (coord), Exclusió social i gènere a l’àmbit local, Institut de Ciències Polítiques i Socials, <http://www.icps.cat/archivos/CiPdigital/cip-g34delafuente.pdf>